

8.

A történelem nem vár...

Az Országház téri tüntetés lelkes hangulata, a köztársaság kiáltása felett érzett öröm hangjai felverték az egész várost. A tömeg jelszavait még akkor is visszhangozták az utcák, amikor a hatalmas tér már csaknem kiürült. Az elvonuló tüntetők kigyózó menetszlopa végigvonult az Alkotmány utcán is a Vilmos császár út (ma Bajcsy-Zsilinszky út) felé.

A két útvonal kereszteződésénél levő Seeman Kávéház előtt kivált a tömegeből néhány örömtől mámoros ember és beléptek a kávéház ajtaján. A pincér jól ismerte vendégeit, Maga is politikázó ember volt és nem kis büszkeséggel élvezte a gyakorta itt vitaközeli ellenzék csoportok vezetőinek bizalmát. Közeli ismeretség fűzte a vendégsereg élén érkező filozófus nyugalmú Korvin Ottóhoz, a forradalmi szocialisták vezetőjéhez. Jól ismerte csoportja tagjait, Sallai Imrét, Lékai Jánost, Horváth Imrét, Lengyel Józsefet, a velük együtt érkező baloldali mérnökcsoporthoz vezetőit, Kelen Józsefet, Helfgott Ármint, Hevesi Gyulát, valamint a munkásság két bizalmi férfiát, Szaton Rezsőt és Mosolygó Antalt.

A társaság pezsgő jókedvéből a pincér nagy eseményre következtetett. S kíváncsisága csak fokozódott, amikor érdeklődése

nyomán Korvin Ottó a kávéház ablakához vezette.

— Nézze ezeket az embereket! — Az utcán még hömpölygött a tüntetők áradata. Szavalókórusuk megregettette a kávéház ablakait.

— Szocialista népköztársaságot akarunk! Becsapott a kormány! Ez nem forradalom!

A társaság közben helyet foglalt egy ablak melletti hosszú asztalnál, hogy megvitassa a nap eseményeit. Csak Lékai János nem tudott nyugodtan ülni. Felugrott az asztaltól, az ablaküveghez szorította arcát, úgy nézte a tüntetőket. Majd, amikor a zaj elcsendesült, társaihoz fordult.

— A szocialdemokrata vezetőség teljesen tehetetlen. Elodáznak, elalkudozzák a proletárhatalmat. Pedig ez a tengernyi ember mind proletárforradalmat akar.

Korvin Ottó néhány másodpercig a többiekkel együtt hallgatott, majd kipirult arccal, igen lelkes hangulatban mondta társainak:

— Mi mégiscsak kimondtuk a legfőbb követelést: „Szocialista köztársaságot akarunk!” S hallatszott is a hangunk, bár nem voltunk sokan. A röplapok meg igazán hatásosak voltak. Láttátok? Egymás kezéből tépték ki az embereket, úgy olvasták: „Szocialista köztársaságot akarunk!”

— Igen, de ez csak jelszó. — kiáltotta indulatosan Lékai, —

Tovább kell mennünk a cselekvés útján. A baloldali fiatalok azt várják, hogy forradalmi módon cselekedhessenek! Ehhez nyilvánosan fellépő szervezet szükséges. Alakítsuk meg a Marx Kört.

Alighogy befejezte mondánivalóját, Hevesi Gyula emelt szót:

— A baloldali mérnökök szervezete is cselekedni akar. Megteremtünk egy hatásos irányító szervezetet, Mi Szabó Ervin Körnek akarjuk elnevezni.

Korvin Ottó szólalt meg ekkor: — Abban mindnyájan megegyezünk — mondotta —, hogy az erők szervezett egységére van szükség. Sokaknak az a véleményük, hogy az ellenzéki csoportoknak a szocialdemokrata pártban kell forradalmi balszárnyat alkotniok, különben elveszítjük a tömegeket.

Mosolygó Antal eddig hallgatott. De a világa öt is feltűztele. Röplapot mutatott asztaltársainak, meiyet a csepeli, az erzsébeti és a mátyásföldi forradalmárok bocsátottak ki. Nincs idő a halogatásra, sürgetett a röplap, amelyen a peremvárosok munkásai bejelentették, hogy megalakítják a Magyarországi Független Szocialisták Szervezetét. Proletárhatalmat, kommunista köztársaságot követelnek.

Tehát cselekedni kell. De hogyan, mily módon? Forradalmi, vezetésre képes szervezetre van szükség. De milyen formát öltöson ez a szervezet?

Ezt eldönteni jöttek össze 1918. november 17-én az ellenzék vezetői, a gyárak bizalmi férfiai, a MIMOSZ Dohány utcai helyiségében.

Az egybegyűltek hosszan vitatták a lehetőségeket, majd egyszerre csend támadt. Rudas László lépett az emelvényre és meggyőző erővel szónokolt. A Magyar Szocialdemokrata Párttól különálló vezetőszer mellett tört lánzdását. Talán beszéde közepén tartott, amikor csendben kinyílt a terem ajtaja, a székház altisztje cédulát juttatott be Seidler Ernő nevére,

aki májusban tért haza Szovjet-Oroszországból, Seidler elolvasta a néhány soros irást és nagy izgalmal elsiertet.

Rudas talán félóra múlva befejezte beszédét és azonnal megkezdtek a vitát. Hamar kiderült, hogy a többség fél a szocialdemokrata párttal való szakítástól. Így a vélemények hosszú, szenvedélyes csatája után döntöttek a Szabó Ervin Kör megalakítása mellett, amely a szocialdemokrata pártban belül működik majd, úgy veszi fel a harcot az opportunizmus ellen, és küzd az ellenzéki erők tömörítéséért.

— Mi legyen a legközelebbi teendő? — tette fel a kérdést Rudas.

Ebben a pillanatban felpattant az ajtó és Seidler Ernő lépett be rajta az örömtől kipirultan.

— Elvtársak! Szovjet-Oroszországból hazaérkeztek a kommunista hadifoglyok vezetői. Itthon van Kun Béla is.

*

Dr. Sebestyén Emil ezredorvos — Kun Béla ezen a néven jött haza —, alighogy lerakta úti-poggyászát, azonnal munkához kezdett. Rég nem látott családját sem látogatta meg, csak táviratot küldött övéinek: „Itthon vagyok.” A Ferenc körúti Savoy Szállóban bérelt szobát, Seidler segítségével már másnap, november 18-án reggel Vágóval és Lászlóval tárgyalhatott. — Meg kell alakítanunk a kommunista pártot — mondta minden kerteles nélkül.

Vágó elgondolkozva válaszolt. — Korainak tartom, Kun elvtárs.

— A történelem nem vár, elszárguld mellettünk! — hangzott a határozott válasz.

A Seeman Kávéházban megismert vendégeket 18-án este újra együtt látjuk a Ritz Szálló egyik alagsori helyiségében. Valakivel találkozni fognak. Ennyit hallottak mindössze. A találkozáson ott volt Korvin Ottó és a forradalmi szocialisták más vezetői. Mosolygó

és Szaton, s rajtuk kívül Szántó Béla és Rudas László is, akik akkor a szocialdemokrata pártban belüli balszárny vezető köréhez tartoztak. Néhány perces beszélgetés után közepes termetű, testes, rövidre nyírt hajú férfi lépett be az ajtón. Barna szövetből készült, asztrahángalléros bundát és kucsmát viselt.

— Kun Béla vagyok — mutatkozott be. — Azért jöttem, hogy összeegyeztessük nézeteinket. Engedjék meg, hogy mindjárt a tárgyra térjek. Magyarországon ma véleményem szerint a legfontosabb teendő egy, a szocialdemokrata párttól független forradalmi párt megalakítása. Nem köröket kell most szervezni. Párt kell ide, harci élcspat. Amilyet Lenin szervezett, s amely Szovjet-Oroszországban diadalra vitte a forradalmat.

Néma csend támadt, majd valaki közbevetette:

— Csakhogy bennünket már eddig is azzal vádolnak a szocialdemokrata párt vezetői, hogy a munkásegység megbontói vagyunk. Vajon megértene-e majd bennünket a munkások?

Kun Béla kész volt a válasszal.

— Feltétlenül megértenek, ha megismerik célkitűzéseinket. Ha meggyőzzük őket arról, hogy meglevő pártjukkal soha nem jutnak el a proletárforradalomig.

A beszélgetés talán egy óra hosszat tartott. Búcsúzóul Korvin Ottó forrón megszorította a vendég kezét.

— Kár, hogy elmegy Kun elvtárs. Nagyon sok újat mondott. Igaz, fogunk mj még egymással beszélgetni.

Kun Bélát sürgette az idő. Még az éjjel Bécsbe utazott hogy átadja Friedrich Adlernek, az osztrák szocialisták vezérének Lenin üzenetét. A tárgyalás eredménytelenül végződött. De hát Adler nagy tökfilkő — írta később Kun Béla, s azonkívül nem volt és nem is lesz kommunista.

Kun Béla még 19-én visszatért

Budapestre és szakadatlanul tárgyalt tovább. Huszadikán este Korvin Ottó lakásán volt fontos megbeszélés, majd a kispesti munkások vezetőivel, Chlepkó Edével, Fiedler Rezsővel és másokkal is tárgyalt. A Magyarországi Szocialisták Független Csoportjának megalakításán buzgólkodó Somló Dezső és Sikorszki Lajos eleinte vonakodtak, később mégis hajlandók voltak beállni a csatasorba.

Kun Béla tárgyalt a baloldali mérnökcsoporthoz tagjaival, Hevesi Gyulával, Kelen Józseffel.

Forróak, feszültséggel telítettek voltak ezek a napok. Igaz, segítségben sem volt hiány. Sorra érkeztek haza Szovjet-Oroszországból a forradalmi vihart átélte hadifoglyok. Pór Ernő, Jancsik Ferenc, Rabinovics József, Karikás Frigyes, Kellner Sándor, Mészáros Gábor, Münnich Ferenc. Legtöbbjüket még a háború előtti mozgalomból ismerte a munkásság. Tekintélyben, tapasztalatokban megerősödve érkeztek haza. Jancsikot a vasasok, Kellnert a nyomdászok valósággal bálványozták.

Megfeszített munka közben jött el a pillanat, amikor a helyzet már érett volt a párt megalakítására. Vasárnap volt, délután 4 óra. Az elvtársak egyenként gyülekeztek Kelen József Városmajor utca 42. szám alatt levő lakásán. Sorra jött: Jancsik, Kellner, Rabinovics, Hirossik, Rudas, Vágó Béla, Chlepkó, Fiedler, Hikádé, Korvin, Révai József és még sokan. Az óra talán fél ötöt mutatott, s mintegy ötvenen lehettek a szobában, amikor megkezdődött az értekezlet. Vántust választották a gyűlés elnökéül, majd Kun Béla emelkedett szólásra. Beszédéből egyetlen mondat is kifejezi az értekezlet célkitűzését: *a munkásokosztály csak akkor oldhatja meg az előtte álló feladatokat, ha megalakult a Kommunisták Magyarországi Pártja.*

A beszédet követő vita után az értekezlet részvevői, a kommunis-

ta párt megalakítói, megválasztották a Kommunisták Magyarországi Pártjának első Központi Bizottságát. Chlepkó Ede, Fiedler Rezső, Hirossik János, Jancsik Ferenc, Korvin Ottó, Kun Béla, László Jenő, Mikulik József, Pór Ernő, Rabinovics József, Rudas László, Seidler Ernő, Szántó Béla, Vágó Béla és Vántus Károly, majd későbbi hazaérkezése után, Szamuely Tibor lettek tagjai.

Megkezdődhetett a szervezett munka. Már másnap az Ügynök utca 17. számú ház ötödik emeletén dolgozni kezdett a titkárság. Néhány nap múlva pedig a Visegrádi utca 15. szám felemelétén talált otthont az új párt. Itt rendezték, mintegy 80—100 főnyi párttagság részvételével az ünnepi ülést, amelyen nyilvánosan is bejelentették az új párt megalakulását.

S most már csak egyetlen kép amely izletteti a nagy munka beérett gyümölcsét. December 7-én Kun Béla a Visegrádi utca 15. számú ház ablakából nézte hogyan kapkodja szét az egybese reglett tömeg a párt szócsövének a *Vörös Újságnak* első példányait. Sok gonddal és vesződséggel, kezdetleges nyomdában készültek ezek a példányok, mégsem volt aznap izgalmasabb olvasmánya a budapesti népnek. Az Újpesti Munkásotthonban, a vasasok székházában, Csepelen és Kispesten megszólalt a kommunista párt hangja, a forradalom riadoja.

Osztályharcot! — hirdette a párt központi lapja.

Salgótarján és Diósgyőr, Szeged és Debrecen proletárijai is felütötték a fejüket. A kommunisták szavai forró bizalommal töltötték el a dolgozó emberek szívét. A hatalmat követelő proletariátus vezért talált.

**Következő riportunk:
A MINISZTER ÚR
SZERVEZKEDIK**